

Filmy Jana Kříženeckého: 24 krátkometrážních filmů z let 1898-1908

Díky Kříženeckému se Čechy staly šestou zemí na světě, kde se začalo s filmováním. Architekt a fotograf Jan Kříženecký nasnímal své pohyblivé obrazy na Výstavě architektury a inženýrství v Praze roku 1898. Na krátkých skečích, z nichž nejznámější jsou Výstavní párkař a lepič plakátů, Smích a pláč a Dostaveníčko ve mlýnici, spolupracoval s tehdy oblíbeným hercem, kabaretiérem a písničkářem Josefem Švábem-Malostranským. V dalších letech Kříženecký natočil víc než dvacet dokumentárních filmů, které podávají cenné svědectví o životě v Praze a dalších městech na začátku minulého století.

Takový je život (1929)

Autorský snímek německého režiséra Carla Junghanse líčí tragický osud stárnoucí pradleny, utiskované prostopášným manželem, násilníkem a alkoholikem. Do role pradleny obsadil režisér Věru Baranovskou, známou z ruského avantgardního filmu Matka. V úloze manžela vystoupil Theodor Pištěk, který se chtěl vymanit ze škatulky komediálních lidových typů a Junghansův umělecky ambiciózní film zároveň produkoval. „*Junghans spojil poznatky a zkušenosti z nejlepších ruských a jiných filmů k vytvoření mnoha fotogenických krás.... Dovedl scény zmontovat tak, aby divák se nemohl vyprostit z přívalu dojmů,*“ obdivně psaly v roce 1930 Lidové noviny. Snímek sice v době svého vzniku prohrál nerovný boj s nástupem zvukového filmu, ale koncem 50. let se coby významné dílo evropské němé kinematografie dočkal obnovené premiéry.

Ze soboty na neděli (1931)

První zvukový film Gustava Machatého vypráví o dvou stenotypistkách, hledajících v sobotu večer únik z celotýdenní pracovní rutiny. Na jeho vzniku spolupracoval výkvět umělecké avantgardy: námět dodal básník Vítězslav Nezval, hudbu složil Jaroslav Ježek, architektem byl Alexandr Hackenschmied. Bravurně natočený film teď i díky digitalizaci konečně vystoupí ze stínu režisérovyh známějšíh filmů, zejména němého Erotikonu a světově proslulé Extáze.

Špalíček (1947)

První celovečerní loutkový film režiséra a animátora Jiřího Trnky, který se prosadil i jako malíř, grafik, ilustrátor, sochař a spisovatel. Snímek vytvořený pracnou ruční animací „okénko po okénku“ vychází z knihy Mikoláše Alše „Špalíček národních písní a říkadel“. Film získal mnoho cen, včetně Zlaté medaile za nejlepší loutkový film na MFF v Benátkách v roce 1948.

Dobrý voják Švejk (1956)

Nejznámější filmová adaptace satirického románu Jaroslava Haška dodnes pobaví svým břitkým humorem. Film inspirovaly knižní ilustrace Josefa Lady a zdobí ho plejáda nejlepších českých herců v čele s Rudolfem Hrušínským v roli hrdiny, který se pro horlivé plnění příkazů nadřízených stává pohromou pro své okolí.

Starci na chmelu (1964)

Dosud nepřekonaný český filmový muzikál režiséra Ladislava Rychmana z prostředí chmelové brigády vypráví o první lásce, která se musí prosadit navzdory nepochopení spolužáků i vychovatelů. Film natočený po vzoru světových muzikálů odráží svobodomyšlnou atmosféru 60. let a do kin na něj přišly dnes neuvěřitelné tři miliony diváků. Hudební a taneční čísla vynikla i díky použití širokouhlého anamorfotického formátu se čtyřkanálovým magnetickým záznamem zvuku.

Postava k podpírání (1963)

Středometrážní film Pavla Juráčka a Jana Schmidta z počátku české nové vlny je příběhem muže, který si vypůjčí kočku, a pak se ji marně pokouší vrátit. Jenže půjčovna už není k nalezení, a tak muž s kočkou v aktovce kráčí bludištěm chodeb, čekáren a kanceláří... Kafkovsky laděný černobílý snímek získal mj. Velkou cenu na festivalu Oberhausenu.

Případ pro začínajícího kata (1966)

Volná adaptace třetího dílu Gulliverových cest Jonathana Swifta je posledním filmem talentovaného scenáristy a režiséra Pavla Juráčka, který po utužení poměrů v 70. letech už nemohl točit a byl donucen k emigraci. Groteskní podobenství o totalitním zřízení, kde platí podivné zákony a lpí se na nepsaných pravidlech, se mísí s magickou podívanou, ve které se „sen dotýká světa a svět snu“.

Adelheid (1969)

Psychologické drama zasazené do poválečných Sudet vypráví o vztahu českého poručíka (Petr Čepek) k německé hospodyni (Emma Černá). Poručík touží po klidném životě, ale Adelheid česky nerozumí, a navíc jde o dceru aktivního nacisty... Snímek byl prvním barevným filmem režiséra Františka Vlášila, scénář napsal Ladislav Körner.

Tři oříšky pro Popelku (1973)

Film natočený v koprodukcii Filmového studia Barrandov s východoněmeckým studiem DEFA je i díky půvabné Libuši Šafránkové dodnes nejoblíbenější vánoční pohádkou nejen u nás, ale třeba i v Německu a Norsku. Restaurování v režii Národního filmového archivu filmu teď vrátí známému filmu podobu, ve které ho kdysi viděli první diváci v kinech.

Adéla ještě nevečeřela (1977)

S gustem napsaná, natočená i zahraná parodie na brakové detektivky líčí dobrodružství slavného amerického detektiva Nicka Cartera (Michal Dočolomanský), který přijíždí do Prahy za záhadným případem. V doprovodu komisaře Ledviny (Rudolf Hrušínský) zde poznává točené pivo, olomoucké syrečky i pravidla českého fackování... Atmosféru filmu Oldřicha Lipského a Jiřího Brdečky s mnoha nezapomenutelnými hláškami výborně dokreslily i výpravné kostýmy Theodora Pištěka a animované sekvence Jana Švankmajera.

Více na eea.nfa.cz